

Oothoon. Cestou genderově orientované analýzy konfrontuje různé interpretace jednání jeho ženských postav, avšak uzavírá, že přes Blakeovo pochopení postavení ženy v jeho době ho lze těžko zjednodušeně považovat za feministu anebo (podle jiných) za misogyny.

Několik filmů s liberálním poselstvím z roku 1949 (*Home of the Brave* M. Robsona, *Lost Boundaries* A. L. Werker, *No Way Out* J. Mankiewicz, *Intruder in the Dust* C. Browna a *Pinky* E. Kazana) je námětem práce Tomáše Pospíšila *The liberal message films of the late 1940s and the position of African-Americans*. Hollywood těmito „message movies“ reagoval na změny sociálního klimatu a na palčivost neřešeného postavení amerických černochů. Přes schematičnost, předvídatelnost příběhu, exemplárnost černého hrdiny a příklon k individuálnímu spíše než celospolečenskému řešení problému rasismu byly podobné filmy cenným impulzem ke změně.

Klara Szmaňko v příspěvku *The trope of No Name Woman in American fiction and ethnography featuring Asian women* rozebírá prototyp ženské postavy, která se odizčuje komunitě svých krajanů-přistěhovalců. Vychází z próz Maxine Hong Kingston *The Woman Warrior* (kde *No Name Woman* je první, autobiografickou kapitolou), *Tripmaster Monkey* stejné autorky a z novel *Thrice Told Tale* od Margery Wolf a *Native Speaker* od Chang-rae Lee. „Bezejmenné“ ženy zde překračují kulturní, někdy i geografické bariéry, a ač jim jejich uzavřená asijská komunita není nápomocna, neodvracejí se od ní zcela a nesou si ji jako součást nové identity.

Poslední literárněvědnou studií sborníku je *Personal icons: women and goddesses in Eliot, Williams, and Roethke* od Piotra Zazuly. Autor analyzuje proměnu pohledu na ženu očima amerických básníků 20. století, od klasických stereotypů ženy jako panny, manželky a matky, přes misogynství T. S. Elliota až po důraz na smyslnost, prapůvodní plodivou a život udržující sílu či zbožštění u dalších dvou. Autor nicméně uzavírá, že změnit pohled na ženu lze pouze upuštěním od biologického definování její podstaty.

Sborník je uzavřen dvěma recenzemi. Miroslav Černý vyzdvihuje praktičnost učebnice Márii Györfy *English for doctors*, přinášející ve formě dialogů frazeologii a slovní zásobu

používanou v reálné komunikaci mezi lékařem a pacientem, nikoli v učebnicích medicíny či na kongresech. Tomáš Pospíšil v recenzi na práci Prema Poddara *Violent Civilities? English, India, Culture* oceňuje širší záběr i důkladnost Poddarovy studie koloniální historie i postkoloniální současnosti anglistiky na indických univerzitách.

R. VOGEL

* SPFFBU, S 10, Brno,
Masarykova univerzita 2005, 225 s.

Dorovský, Ivan: Slovanské meziliterární shody a rozdíly*

Komparatistika (a zejména ta literární) se v posledním desetiletí stala doslova jedním z nejsledovanějších fenoménů, který ovlivňuje prapodstatu většiny humanitních věd. Dlouhou řadu příspěvků na zvolené téma, vycházejících pod hlavičkou Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, rozšiřuje i práce Ivana Dorovského nazvaná prostě *Slovanské meziliterární shody a rozdíly*, která vyšla pod hlavičkou vydavatelství Masarykovy univerzity již v roce 2004.

Výbor studií, strukturovaný do tří samostatných oddílů, který se odborné veřejnosti (ale i dalším zájemcům o sledované téma) dostává do rukou, zcela logicky navazuje na předchozí monografii autora, vydanou pod názvem *Balkán a Meritán* již v roce 1997.

V prvním oddílu soustřeďuje autor svůj pohled na podivuhodný a proměnlivý svět Balkánského poloostrova, zejména na jeho počátky, které tvořily a stále spolutvoří nedílnou součást evropského kulturního kontextu. Hlavní pozornost je pak věnována souvislostem stojícím u vzniku tří slovanských literárních škol – velkomoravské, preslavské a ochridské, jež výrazně ovlivnily nejen rozvoj slovanského písemnictví, ale i teologických učení a s nimi související osvěty prakticky všech slovanských přednárodních společenství.

Autor dále soustřeďuje svůj pohled k dosud opomíjenému fenoménu, totiž k sociálně-náboženskému heretickému hnutí (bogomilství),

kteří se na počátku objevilo právě na Balkáně, a to dokonce neuvěřitelných celých šest století před evropskou reformací, aby zprostředkovali četným lidovým sektám a duchovním proudům předněvýchodní manichejské učení. Právě tyto okolnosti spoluurčovaly charakter svobodného ducha Balkánu a ve skutečnosti tak stály rovněž u zrodu evropské renesance.

Následující výklad, zcela ve shodě s významným metodologem Dionýsem Ďurišinem (1929 - 1997), otevírá Dorovský provokativní polemickou otázkou: Dějiny světové literatury nebo dějiny světových literatur? Z toho také jasně vyplývá další směřování autora.

Teoretické úvahy na téma hledání nové definice světové literatury v období globalizace, internacionalizace či kosmopolitizace, přivádí Dorovského k jednoznačnému požadavku zachování a dalšího rozvíjení identity národa jako elementárního východiska dalšího vývoje.

Vlastní jádro práce pak tvoří jedenáct studií, v nichž se autor zabývá pojetími literární komparatistiky a na konkrétním materiálu z české a slovenské literatury, z literatur jižních Slovanů a ze světových literatur nadále rozpracovává a rozšiřuje právě onu Ďurišinuovu teorii o meziliterárních společenstvích a centrismech, jejichž součástí je mj. bilingvismus, dvojdmost a biliterárnost.

Velkým přínosem autora, a tedy i jeho nově vydaného díla, zůstává v tomto ohledu také ono pečlivé kontinuální studium zvoleného fenoménu, jehož počátky - jak sám Dorovský v úvodu podotýká - spadají již do období poloviny šedesátých let 20. století, tedy do období stojícího dávno před vlastním bohem komparatistiky. Dlouholetý výzkum autora dává tušit, že i v tomto případě nabízí další ze spisů Filozofické fakulty fundovaný komentář ozřejmující podstatu dalších vazeb pro evropský region zcela nepostradatelných.

S. KORYČÁNKOVÁ – P. KLEIN

* Brno 2004, 157 s.

Bubeníková, M. – Gorjainov, A. N.: Alfred Ljudvigovič Bem – Vsevolod Izmajlovič Sreznevskij. Perepiska 1911 – 1936.*

Devadesátá léta minulého století přinesla nebyvalé oživení zájmu o problematiku ruské (a též ukrajinské) emigrace. Další z řady takových publikací je i výše uvedená kniha, která se však liší tím, že přináší edici archivního materiálu zajímavého tím, že pochází z českých i ruských archivů. Podobně česko-ruský je i autorský tandem. Miluši Bubeníkovou známe jako autorku a redaktorku knih a sborníků věnovaných fenoménu Ruska mimo Rusko, resp. Ruska v Československu. Moskevský historik Andrej Gorjainov se zabývá dějinami vědy se zaměřením na slavistiku.

Jak napovídá jazyk názvu, je kniha vydávána jen v ruštině. Vlastní edici uvádí třicetistránková úvodní stať *O nevospolnimych poteryach* (O nenahraditelných ztrátách), která seznámuje čtenáře s životními osudy obou protagonistů od jejich seznámení při práci v Knihovně Ruské akademie věd v Petrohradě přes peripetie emigrace A. L. Bema (Balkán - Varšava - Praha) až po smrt V. I. Srezněvského v roce 1936 a Bemovo „zmizení“ v r. 1945.

Publikovaná korespondence představuje 51 dopisů především Bemových, dopisy V. I. Srezněvského se dochovaly (a to ne úplně) až od prosince 1922. Dopisování zahajují Bemovy dopisy z Kyjeva, kam byl nucen odjet na začátku r. 1911 po účasti na studentských nepokojích. Polovina listů (jde o Bemovy dopisy z let 1911-1919 z Kyjeva) dokumentuje první světovou a pak občanskou válku. Představují zajímavé svědectví o situaci na Ukrajině 1918-1919, především kulturní život v Kyjevě a činnost Alfreda Ljudvigoviče Bema za německé okupace. Naposledy dal A. L. Bem V. I. Srezněvskému o sobě vědět z Kyjeva 12. srpna 1919. Další listy následují s více než dvouletou přestávkou až v roce 1922 z Prahy. V Praze našel A. L. Bem - jako mnoho dalších emigrantů - uplatnění v kultuře a vědě. Nehledě na nepopíratelné úspěchy,